

OPBOUW

weekblad tot opbouw van het gereformeerde leven
uitgave van de gereformeerde persvereniging „opbouw”

red. en sekr. riouwstr. 59, wormerveer
adm. kon. wilhelminalaan 38, leersum

R. BRANDS / DEN HELDER

Het volgen van Jezus (1)

Lucas 9: 57-62

Het gedeelte uit het evangelie van Lukas, dat we in de komende weken overdenken valt als vanzelf in drie delen uiteen.

Eerst komt er iemand uit de schare, die naar Jezus' toespraken luistert, naar de Heiland toe. Hij wil zich bij Jezus en zijn discipelen aansluiten en ook een discipel van Jezus worden. Die man is, zoals Mattheüs vertelt, een schriftgeleerde, een theoloog zouden we vandaag zeggen. En daar zal Jezus wel blij mee geweest zijn, zou je zo denken. Een gestudeerd man, als discipel erbij, een man met een goede opleiding bij al die eenvoudige mensen, dat zou toch fijn zijn. Dat zou de zaak van God toch wel goed doen. Tussen haakjes: natuurlijk zijn niet alle theologen een zegen: een verkeerde theologie is zelfs gevaarlijk! Maar dat heeft de theologie met andere takken van wetenschap gemeen. Immers, een verkeerde medische theorie kan mensen het leven kosten, en een verkeerde berekening van de kracht die een betonnen brug b.v. moet hebben, kan een ramp veroorzaken. Zo bestaat er ook verkeerde theologie.

Maar goede theologie kan tot grote zegen zijn.

Zo heeft b.v. de schriftgeleerde Saulus, de theoloog Paulus zijn opleiding en vakbekwaamheid in dienst gesteld van de verbreiding van het evangelie en van het doordenken van de betekenis van de woorden en daden van Jezus.

Omtrent de schriftgeleerde, die hier naar Jezus toekomt, is nog iets bijzonders op te merken: Hij durft, anders dan die andere schriftgeleerde, Nicodemus, die in het donker kwam, openlijk voor zijn mening uit te komen. Iedereen mocht zien wat hij deed en horen wat hij zei. Hij wil Jezus volgen, overal, waar deze ook maar heen gaat.

Toch is Jezus niet zo gelukkig met deze man. Misschien mogen we wel zeggen dat deze man heel gauw in vuur en vlam voor iets stond. Zo was hij nu ook weg van Jezus en wilde hij Hem volgen. Maar juist t.a.v. dat volgen is er verschil tussen Jezus en de schriftgeleerden. Het volgen zoals de rabbijnen dat kenden, hield in „leerling zijn” in persoonlijke verbondenheid met de leraar, waarbij de leerling niet alleen leerde van de woorden die de leraar sprak, maar vooral ook van de wijze waarop de leraar de wet uitlegde en toepaste.

Dit alles kan heel goed een rol gespeeld hebben bij de bereidheid van deze schriftgeleerde om Jezus te volgen. Gefacineerd als hij was door de persoon en de daden van Jezus, en in aanmerking nemend dat steeds meer mensen naar Jezus gingen luisteren, wilde deze man — ik veronderstel maar een bepaalde mogelijkheid — bij de eersten horen, die Jezus volgden om straks ook te kunnen delen in de overwinning die Jezus ongetwijfeld zou gaan behalen.

In zijn begeerte om daar bij te zijn, zegt deze man: Ik zal u volgen waarheen dan ook, ook als er moeilijkheden met de Romeinen zouden komen. Maar Jezus voegt aan dat „volgen” nog een bepaalde dimensie toe: volgen is niet alleen maar leren, maar ook het leven delen van degene die men volgt, het opgeven en loslaten van allerlei levensverbanden waarin men tot dan toe leefde, en niet, zoals de latere kerkelijke uitleg ging leren, het imiteren in de zin van nabootsen van Jezus als voorbeeld. Jezus laat zien dat het volgen heel wat consequenties heeft, die de schriftgeleerde die tot volgen bereid was, niet had overzien.

Jezus wijst deze man niet af, maar Hij wijst hem terecht. De man heeft nl. niet goed geluisterd! Hij heeft alleen maar acht geslagen op wat Jezus gezegd heeft over de nieuwe tijd, over het heil en het Koninkrijk dat gekomen is en komt. Hij heeft de wonderen gezien die Jezus gedaan heeft. Die woorden en wonderen van Jezus hebben zijn hart veroverd. Hij ziet — veronderstel ik — in zijn geest Jezus al van de ene overwinning naar de andere gaan. Maar hij heeft het niet tot zich laten doordringen, wat Jezus gezegd heeft over Zijn verwerping en Zijn aanstaande dood.

Jezus komt tot de overwinning. Dat is zeker, maar dat gaat wel langs de weg van lijden en kruis. Hij heeft ook niet begrepen dat Jezus allen die Hem volgen uiteindelijk brengt bij het grote heil, de bevrijding van zonde en dood. Maar die weg naar het heil loopt vaak dwars door allerlei strijd, dwars door verwerping en lijden en soms zelfs dwars door de dood heen.

En om dit duidelijk te maken zegt de Heiland: De vossen hebben holen en de vogelen des hemels nesten, maar de Zoon des mensen heeft geen plaats om het hoofd neer te leggen. Veelal heeft men deze woorden zo opgevat, dat Jezus zou bedoelen: de vossen hebben nog een hol en de vogels hebben nog een nest, maar ik ben zo arm en berooid, dat ik geen eigen huis en dan ook geen eigen bed heb. En ook heb ik geen eigen onderdak, geen vaste verblijfplaats.

Het is de vraag of die opvatting juist is. Immers in de evangelielieverhalen wordt Jezus ons helemaal niet als arm en berooid getekend: Hij woonde in Kapernaum. In een huis, net als andere mensen. En: er waren voornamen vrouwen, die Hem dienden met hun bezit en goederen. En ook: Jezus droeg een naadloos kleed, zoals in het verhaal van Zijn kruisiging staat. Dat wil toch wel zoiets zeggen als: Hij zat goed in de kleren, zoals we dat vandaag wel van een goed gekleed iemand zeggen: geen gewoon confectiepak, maar maatwerk.

Dat zegt de Bijbel ook over Jezus. Wel wordt het bezit in de Bijbel sterk gerelativeerd: bezit is maar betrekkelijk. De gedachte dat Jezus straatarm was, kon wel eens meer berusten op een heidense verachting van het stoffelijke en het lichamelijke dan op hetgeen de Bijbel over Jezus vertelt. Het is dus zeer wel mogelijk dat het spreken van Jezus over de vossen en de vogels een heel andere bedoeling heeft dan aanduiding van armoede.

Daarover, en over die tweede man die bij Jezus komt, hopen we dan volgende week verder te gaan.

Christendom in de tachtiger jaren ⁽¹⁾

De nu volgende artikelen bevatten de lezing die ik op het 10-jarig bestaan van l'Abri in Eck en Wiel gehouden heb. Er was 's morgens een dankdienst waaraan velen die met l'Abri meeleefden, deelnamen en 's middags hield ik een lezing, die niet alleen met het oog op de toekomst van l'Abri geschreven is.

De eerste tien jaren van het l'Abri-werk heten de zeventiger jaren. Zij zijn door F. A. Schaeffer getypeerd met het ene woord 'apathie' (Hoe zouden wij dan leven, hoofdst. 11). Ik denk niet dat het l'Abri-werk in de tien jaren die achter ons liggen, apathisch geweest is. Integendeel, wij hebben huizen gebouwd, gasten ontvangen, conferenties belegd enz. en toch heeft ook l'Abri naarmate wij verder kwamen in de zeventiger jaren, geleden onder „de grote mateheid”: de ondernemingsgeest van jongeren is veel minder, er is een zekere moeheid voor discussie en een tegenzin om buiten de kaders van officiële studie en examens zich bezig te houden met levensvragen. Dat alles heeft met onze tijd te maken.

Na de onrust van de zeventiger jaren met de opkomst van de Beatles en „provo” en studentenrevoluties, hing er in de zeventiger jaren iets van een ingezonkenheid, die zeker samenhangt met het feit, dat de problemen, waarmee onze samenleving te kampen heeft, steeds overweldigender geworden zijn: economische malaise, de energieproblemen, de kernwapenrace, de derde wereld en zijn armoede, en de Kafka-achtige onpersoonlijke samenlevingsstructuur.

De vraag is of de tachtiger jaren anders zullen zijn en met die vraag zijn wij het onderwerp binnengewandeld wat ik vanmiddag wilde bespreken. Wij willen als l'Abri-mensen op dit 10-jarig jubileum terugzien in dankbaarheid zoals wij vanmorgen deden, om daarna weer alle aandacht toch eigenlijk te richten op de toekomst: de tachtiger jaren waar wij nu al weer 1½ jaar in zitten. Vandaar de titel van mijn lezing: „Christendom in de tachtiger jaren”.

Ik bedoel met christendom niets anders als: wij christenen - samen! Wat moeten wij christenen samen - met onze gebreken en met onze kracht - nu gaan doen in de tachtiger jaren?

Waarop moet onze eerste aandacht gericht zijn?

U kunt zeggen: dat is alle tijden door gelijk gebleven. Lees maar in

Hand. 2 : 42: de 4 pilaren van de christelijke gemeente door alle tijden heen: verkondiging, gebed, gemeenschap en het breken van het brood. Zó zal de gemeente door alle eeuwen heen eruit moeten zien - en dat is in de tachtiger jaren niet anders dan in de 70er of 60er of 50er jaren enz. En daar hebben wij onze handen vol aan.

Dat is ook zo - maar toch heeft iedere tijd weer zijn eigen uitdaging en moet de kerk niet als een stuk hout op de rivier van de tijd zich laten meevoeren - ongeacht water-vallen of dijkdoorbraken, overstromingen of droogte, neen wij christenen moeten inspelen op de uitdaging die iedere tijd weer anders op ons uitoeft.

De profeet Amos heeft niet dezelfde boodschap gebracht als de profeet Nathan - en Jezus zei: breek deze tempel af - maar Salomo: bouw deze tempel op en beiden spraken vanuit dezelfde Geest van God.

Van Bonhoeffer is de bekende uitspraak afkomstig: dat de kerk haar roeping verzaakte toen zij Gregoriaans bleef zingen terwijl de gasovens rookten!

Wat is nu het eerste kenmerk van de samenleving in ons Europees Westen in de tachtiger jaren?

A. C. Lasch heeft een boek geschreven over de cultuur van het *narcisme* - en de Haagse Post noemde de tachtiger jaren de periode van het ik-tijdperk. Zij hebben zeker wel gelijk dat de tachtiger jaren iets daarvan in zich dragen: in de bouwstijl - steeds meer in de stijl van: „My Home is my castle” - kijk maar naar Maarssenbroek - in de nadruk op: small is beautiful - in de therapeutische sfeer van werken aan jezelf - en de nadruk op zelfverwerkelijking, in de leus van de VVD *gewoon jezelf zijn* etc. Trouwens de VVD kon wel eens de partij van de toekomst worden - er is een trek naar rechts. Brede bevolkingslagen zullen verrechtsen. Mensen in de tachtiger jaren willen geen onrust. Ze willen behoud van de welvaart zover het kan - liefst zich terug trekken in het eigen kringetje van wel-zijn - en niet te

pastorale notities

DANKSTOND

'k Heb een oud verhaal en een nieuw. Ds. Boekenooien was een „type” onder de dominees. Hij stond in het Friese gebied van de pootaardappelen, St. Annaparochie. Hij hield eens dankstond voor het gewas. Met de preek ging alles gewoon, doch het dankgebed, waarvoor de gemeente gekomen was, bestond uit slechts één zin, inhoudende dat er niets te danken viel, want de aardappelen hadden niet bijzonder veel opgebracht. De kerkeraad was ontsticht; dit leek nergens naar, zo oneerbiedig en ondankbaar. Dominee zei: „Toch heb ik slechts tot God gezegd, wat jullie de afgelopen weken steeds tot elkaar gezegd hebben en tot mij”.
Ons nieuwe geslacht zal denken: Och, op zichzelf best een aardig verhaal, maar dan voor de achterkant van een

scheurkalenderblaadje of als blad-vulling in een kneuterige plaatselijke kerkbode. Ik geef toe, er moet nu een ander verhaal verteld worden.

Namelijk, dat rijken en armen elkaander ontmoetten. Het was in Mexico. Reagan kwam veel te laat en hij kon ook niet lang blijven. Hij had met moeite nog een gaatje in de agenda kunnen vinden, maar moest gauw weer terug om te lobbyën over awacs voor Saoedi-Arabië. Doch de mensen op de voedselconferentie vonden hem best een aardige man in de omgang. Hoewel, wat schoot je op met dat congres? De Amerikaanse economie moest op peil blijven en de bestaande stelsels mochten niet veranderd worden. Zo zitten we dan in deze week van de dankstond met een vraagstuk, dat onoplosbaar lijkt. Ps. 67 legt een verband tussen de aarde, die haar gewas geeft en het loven van God door de volkeren. Het is moeilijk om dat verband in de werkelijkheid te doen gelden. Het is gemakkelijker om te bidden: „Waar menig mens eet brood der smarte, hebt Gij ons mild en wel gevoed” en om dan tevreden te zijn met het tweede gedeelte van die zin en vrede te hebben met het eerste deel.

A. H. Algra, Sliedrecht

veel denken aan de grote onoplosbare wereldproblemen. Men geeft in alle prognoses aan dat er in de tachtiger jaren weer veel meer ruimte zal zijn voor romantiek in vele vormen - en voor religiositeit à la Bagvam die geborgenheid en troost vindt. Het knusse, het kleine, het warme, het geborgene, het veilige, het eigene, dat zal allemaal veel centraler staan dan het riskante, het grote, het revolutionaire - en het protesterende, het andere - het vreemde... adembenemende... Toch zou ik vanmiddag iets verder willen gaan dan blijven staan bij deze voorgrondsvijnselen.

B. De tachtiger jaren blijven een onderdeel van een *na-oorlogse* westerse cultuur die F. Boerwinkel getypeerd heeft in zijn boek 'Einde of nieuw begin'. Daarin zegt hij dat wij dáárom in zo'n totaal andere wereld leven omdat in onze westerse samenleving zes tijdperken plotseling zijn afgelopen sinds de tweede wereldoorlog. Die zes tijdperken die nu zijn geëindigd noemt hij achtereenvolgens: het agrarische tijdperk, het constantijnse tijdperk, en het renaissance-tijdperk en bovendien: het tijdperk van de blanke overheersing - de mannen-overheersing - en de overheersing van de Joden.

Het samenvallen van het einde van deze zes tijdperken, veroorzaakt zo'n schok dat vele mensen hun oriëntatie kwijt zijn - en velen aan de ondergang van de wereld gaan denken.

Ik wil een moment langer bij deze visie van Boerwinkel stilstaan: wij

leven aan het einde van een agrarisch tijdperk, zegt hij, en hij toont aan hoe de industriële revolutie die al in de vorige eeuw begon, toch pas ná de tweede wereldoorlog definitief toesloeg. Wist u dat vóór de tweede wereldoorlog nog 1 op de 3 Nederlanders in de agrarische sector zijn brood verdiende? Nú is het 1 op de 20 en die ene boer of bol-lenkweker is ook eigenlijk een industrieel geworden - een directeur van een agrarische fabriek - van een stuk bio-industrie of bloem-cultuur.

Die toename van de techniek heeft ons tot rijken gemaakt - een Nederlands gezinshoofd heeft vandaag in de machines en motoren die het gebruikt de beschikking over de arbeid van 90 slaven die niet eten, en de Amerikaan zelfs over meer dan 300 slaven die niet eten. Maar over het probleem van die ene veel-slavenbezitter, nu zelf slaaf van de machine geworden - praten we niet. Het tweede tijdperk dat met de tweede wereldoorlog eindigde, is het constantijnse tijdperk. Dat is het tijdperk waarin de kerk de samenleving domineerde. Dat tijdperk begon met de bekering van keizer Constantijn in het jaar 324, waarin hij de kerk als staatskerk erkende. Sindsdien was het vanzelfsprekend dat men als men iemand wilde zijn in Europa - men ook lid van de kerk was. De kerk werd zelfs alleenheerser sinds Theodosius in 380. Nu is dit theodosiaanse tijdperk al veel eerder geëindigd (zegt B.) nl. met de Franse Revolutie - toen is de macht van de kerk als instituut definitief verdwenen en is

de Paus opgesloten in het Vaticaan - maar de invloed van de kerken op de samenleving bleef ook daarna overheersend - dat is het constantijne tijdperk - en dat liep pas af in onze tijd ná de oorlog.

De tachtiger jaren zullen jaren zijn waarin de ontkerkelijking zich zal voortzetten. De kerk staat aan de periferie. Dat is pijnlijk, zegt B., want het kerkbezoek daalt - van 1966-1973 in de R.K. van 64½ % tot 37½ % (in 7 jaar gehalveerd). Kerken worden klein - steden ontkerstenen. Dat gaat door, zegt B., maar er staat tegenover dat *wie* kerklid is in de jaren '80 het ook echt is - uit eigen vrije keus en gemotiveerd! Dat is het tweede: de kerk speelt niet meer mee in de samenleving. Ze is hooguit alleen nog E.H.B.O.-er langs de lijn (H. de Jong). Het 3e is het einde van het renaissanceistische tijdperk - misschien moeten wij dat tijdperk vooral typeren met het woord: vooruitgangsgeloof. De mens van de Renaissance is een optimist - die heel diep bij zichzelf geloofde in de mogelijkheden van de mens om als hij maar de goede middelen heeft zichzelf een nieuwe wereld te scheppen, de natuur te overwinnen - de honger uit te bannen - ziekte te genezen - en een utopie van vrede te realiseren.

B. typeert de renaissance mens met een aantal woorden:

expansie - wereldveroveraar
humanisatie - de natuur beheersen
vitalisatie - i.p.v. ingezonkenheid
en starheid
liberalisatie - vrije onderneming
individualisatie - de individuele
vrijheid van de mens is nr. 1
rationalisatie - de werkelijkheid is
geen geheim maar een probleem

De mens treedt uit zijn aan zichzelf te wijten onmondigheid en zet zich in met man en macht om het verloren paradijs terug te winnen. Aan dat tijdperk is sinds de tweede wereldoorlog een einde gekomen: de verschrikkelijke ellende van de tweede wereldoorlog heeft het geloof in de mens ondermijnd - maar vooral ook: de voortuitgang stootte op grenzen die niet te verschuiven zijn - en de nevenprodukten van onze paradijselijke welvaart bleken: zinloosheid en verveling en agressie te zijn.

Het einde van de andere drie tijdperken spreken voor ons nóg meer als zij Boerwinkel inspireerden in 1966. De suprematie van de man is voorbij (nu ja...?). Het einde van de blanke overheersing is bevestigd in de geschiedenis van Afrika - en het einde van de Joodse ballingschap is een feit - voor het eerst na 19 eeuwen - waarbij B. niet alleen denkt aan de Joodse staat - maar veel breder aan de emancipatie van de Joodse denkers. Op hoog niveau zijn het de Joodse denkers die gelezen worden: Van Buber tot Lévinas - en ineens is het Jodendom als gelijkwaardige gesprekspartner van het christendom opgestaan en wordt alles in het werk gesteld om kerk

en synagoge samen te voegen in een nog ruimere cirkel van onze oecumene, aldus Boerwinkel.

Betekent dit einde van zes tijdperken nu het begin van einde? Zullen de tachtiger jaren apocalyptische jaren worden? Kondigt dit alles de ondergang van de wereld aan? Het antwoord van B. is: neen, want de ondergang van de wereld is volgens de bijbel geen noodlot, geen fatum wat zich los van het gedrag van de mensen voltrekt.

In Genesis 22 lezen wij dat de Here tegen Abraham zegt dat Sodom en Gomorra gespaard gebleven waren als er zich desnoods maar tien rechtvaardigen in de stad hadden opgehouden. Maar zelfs die tien waren er niet te vinden en daarom komt de ondergang.

Dat wil zeggen - ook al zijn de tijden dreigend en goddeloos - wij hebben als gelovigen de roeping om "a creative minority" te zijn.

Is dat een onbegonnen werk?

Neen, zegt B., want soms even zie ik daar iets van oplichten - met name in vijf ontmoetingen en vijf alternatieven, die ons in onze tijd getroffen hebben.

De vijf ontmoetingen zijn: de ontmoeting R.K. - protestanten; Jodendom - christenen; christendom - marxisme; christendom - wereldgodsdiensten; mystici en revolutionairen.

De vijf alternatieven zijn: een ander soort van denken, dat het welzijn van de ander in mijn denken opneemt (inclusief denken); andere leefpatronen (communes etc.); andere eerbaarheidspatronen t.o. militarisme; andere maatschappijstructuren t.o. het kapitalistische; andere opvoedingsmodellen t.o. van de concurrentie en de prestatie.

In al deze bewegingen en ontmoetingen ziet B. iets oplichten van een nieuwe tijd.

De visie van Boerwinkel is zoet in de mond maar bitter in de buik. Op het eerste oog is deze beschrijving van onze tijd verhelderend en waar en sommige van de bemoedigende voortekenen van een nieuwe tijd spreken mij aan.

Toch laat deze beschouwing van Boerwinkel je naderhand met een leegte en met ontevredenheid achter.

Zou werkelijk die nieuwe tijd zich aankondigen in al die dialogische ontmoetingen? Van al die heren met een actetas op de luchthaven van Genève, of al die kerkelijke hoogwaardigheidsbekleders in New Delhi of die professoren in de verschillende godsdienstwetenschappen - ze zouden die alternatieve levenspatronen nu echt olijftakjes zijn in de snavel van de duif - die naar Noachs ark terugkeerde? Ik neem mij de vrijheid daar ontzettend sterk aan te twifelen.

Ik las deze week een boekbespreking in Trouw. Daar vergeleek de geleerde recensent de schrijver van een boek met een Hoover-craft -

die wel een beweging doorloopt maar toch altijd een halve meter boven de woelige wateren blijft hangen. Dat vond ik nu eigenlijk van zowel Lasch als Boerwinkel - ze beschrijven sociologische verschijnselen - maar blijven met al hun beschouwingen toch altijd ergens boven het water van onze samenleving zweven.

C. Daarom tenslotte in de derde en laatste plaats een weergave van een religieuze analyse van onze samenleving in de tachtiger jaren.

Ik heb mij daarvoor georiënteerd op een artikel in Wending van prof. N. Bakker. Deze zegt - alles goed en wel: wij weten nu wel dat wij in onze tachtiger jaren zijn aangeland in een consumptiemaatschappij, ook weten wij van al die reusachtige veranderingen die er in de jaren na de tweede wereldoorlog hebben plaats gevonden - maar wat is nu ten diepste het probleem waar de mens in onze tijd mee worstelt? Hij noemt dat met een moeilijk woord: *Het verlies van de aura*. Dat woord aura is een Grieks woord en het betekent: de glans die over de wereld valt als de vroege zon er over opkomt - dan liggen alle dingen verbonden in één wijds horizon. Zo is de aura de glans die over de dingen ligt vanwege een zin-perspectief. Bakker zegt: de diepste nood van de moderne mens is dit dat hij leeft in een pluralistisch geatomiiseerd universum waaraan elk eenheidsprincipe ontbreekt. De kerk in de middeleeuwen overstraalde de samenleving - denk alleen maar aan de kathedraal die letterlijk de stad overschaduwde - en daarna in het burgerlijk tijdperk van 1600-1945 was er die ene grote drijfveer van de ontwikkeling van de wereld - het vooruitgangsgeloof dat ieder aandreef - en de kerk bood troost - maar nu ná de tweede wereldoorlog is (en ik citeer): „ieder spoor van een eenheidsbeginsel uit de burgerlijke maatschappij-theorie verdwenen”. Religie is verbannen naar Staphorst en naar de rand van de samenleving - en geen ideologie heeft haar plaats ingenomen - onze samenleving heeft duizenden atomen en allen draaien ze om hun eigen kern - maar wat ontbreekt is een gemeenschappelijk doel - en een ruimere horizon - of een diepere zin.

Wij leven in de tijd van het verval van de aura: de weerschijs van de *verwachting* die zich als een zachte glans over de dingen zou moeten leggen om ze te verbinden in één zins-horizon. Daarom is de moderne mens a-historisch, want de tijd is geschiedenis-loos geworden. Niemand weet waarheen de volkerenwereld op weg is. Daarom is de blik van de moderne mens leeg geworden - de blik beantwoordt aan geen verwachting, geen verte, geen perspectief.

Daarom zoekt de moderne mens *sensatie* in plaats van ervaring - want in de sensatie wordt de tijd één moment opgeheven. Wie juicht

over het éne doelpunt van F.C. Utrecht, is één moment het besef van tijd kwijt - maar wie viert, wie de feesten viert, die balt de geschiedenis samen in een vol moment - om daarna er weer tegen te kunnen. De moderne mens leeft in een lege tijd en daarom een vervuilde tijd. Ik denk dat deze beschrijving van N. Bakker meer naar de kern gaat - en de tachtiger jaren dieper peilt dan de beschrijvingen van Lasch en Boerwinkel - hoewel deze beschrijving in het verlengde ervan ligt. Maar ze raakt meer die éne eigenlijke alles overheersende pijn dat de na-oorlogse westerse mens een mens geworden is zonder Transcendentie zoals de filosofen dat zeggen. Maar dichters kunnen dat nog veel scherper uitdrukken. Zo dichtte H. Marsman al vóór de oorlog het gedicht „Tempel en Kruis”, waarin hij begint met een beschrijving van de mens uit de tijd van de Renaissance en van de Verlichting - het is de Europese mens van 5 eeuwen oud die hier aan het woord komt - die eerst meende het universum in eigen hand te hebben en die nu bij een verbrokkelde werkelijkheid neerzit:

Ik die bij sterren sliep
en 't haar der ruimten droeg
als zilvren gewei en 't stuifmeel
der planeten

over de melkweg blies
en in de maan gezeten
langs 't grondeloos blauw
der zomernachten voer,

Ik ben beroofd en leeg,
mijn schepen zijn verbrand,
mijn stem verloor haar gloed
en vindt geen weerklink meer,
in 't doode firmament,
niets dan de galm die keert
van 't sombere gewelf van
mijn ontredderd hart,

Ik sta alleen, geen God of
maatschappij,
die mijn bestaan betreft
in een bezielde verband
geen horizon of zee,
geen poovre korrel zand,
in 't naamloos wel en wee der
brandende woestijn,

Ik voel de waatren stijgen in
de nacht...

Dat was Marsman in 1940.
Geen God of maatschappij
die mijn bestaan
betreft in een bezielde verband.

Dat is het wat Bakker noemt: het verhaal van de aura - de zinsamenhang - het bezielde verband. Dat zal ook in de jaren '80 gelden en het leidt tot een gevoel van stuurlaasheid - alsof je op een mammoettanker zit die onbestuurbaar geworden is - en het leidt tot wat Schaeffer noemt „fragmentation” (verbrokkeling van de realiteit: terugtocht in die ene kleine hoek van de samenleving waar ik nog wel zin en samenleving ontdekken kan: in mijn scherf!

D. W. L. Milo / Dalmally

HOOGKERKELIJK GEZAG IN SCHOTLAND

De Dordtse Kerkenordening gaat uit van de plaatselijke kerk, die rechtstreeks onder het gezag van Jezus Christus staat. Zij ziet in die plaatselijke kerk alsof het hoogste gezag op aarde, waar men alleen aan Christus verantwoording schuldig is. Zulk gezag kan niet worden overtroffen door „meerdere” vergaderingen, als classes en synoden. Want meerder betekent in de Dordtse Kerkenordening niet hoger, maar uit meerdere kerken bestaande. Dit alles overeenkomstig de regel ons in de Openbaringen aan Johannes gegeven: dat de Geest elke kerk afzonderlijk aanspreekt en niet één generale brief aan de „synode” van Klein-Azië zond.

Wel verwacht de kerkenordening, dat de vrijwillig verbonden kerken bij bepaalde besluiten en daden advies, instemming en/of medewerking van de zusterkerken verzoeken. Die zusterkerken mogen echter noch afzonderlijk noch gezamenlijk enige dwang opleggen: geen enkele kerk zal over andere kerken heersen, is de grondregel van de Dordtse Kerkenordening.

U weet dat alles natuurlijk al lang. Maar deze regels zijn sedert 1618 nagesproken, herdrukt, aangevochten, hersteld, verlaten en te voorschijn gehaald, afgestoofd, bijgesteld en weer overtroffen. Altijd is de spanning voelbaar geweest tussen de plaatselijke kerkeraad (die bij voorkeur, maar ten onrechte, independent genoemd werd) - en het gebundelde gezag van meerdere kerken, waaraan, met wellicht meer grond, hoogkerkelijkheid bespeurd werd.

Deze spanning is begrijpelijk: de kerkelijke gezagssfeer wordt gewoonlijk verward met de wereldse gezagssfeer, speciaal die van de rechtbanken. Bovendien is de Amerikaanse leus „one man one vote” vandaag geldig. Elke neus stemt mee. Als een classis uit elf kerken bestaat en tien tegen een zijn van mening, dat de zon in het Westen opgaat, dan is ieder - ook die elfde kerk - beducht om tegen een tienvoudige overmacht op te komen. De reclame beweert vandaag: tien stemmen kunnen zich niet vergissen - die ene zal dus wel dwalen. Maar dan vergeten we Mozes, die ons leerde: ge zult de meerderheid niet op de verkeerde weg volgen.

—o—

Hoe komen we nu aan zo'n thema? Omdat we de laatste twee jaar veel aan deze dingen hebben moeten denken. Wij in Dalmally zaten die twee jaren namelijk - tot vorige maand - zonder predikant. En dat betrof niet alleen Dalmally, maar ook haar tweelingkerk Loch Awe, die op geregelde tijden met ons samenkomt; ook de groepen aan de Oostkust van Loch Awe. Bovendien was de zusterkerk van Tyndrum en omstreken intussen vacant geraakt. Dat was met elkaar een groot gebied, waarvan ons deel twee jaar lang officieel werd verwaarloosd. Want hoewel de zusterkerk van Tyndrum en omstreken nog wel pastorale voorziening genoot van een tijdelijk aangestelde hulpprediker, het grootste deel van deze streek voelde zich verweesd, verlaten en verwaarloosd. Ten gevolge van het hoogkerkelijk gezag.

Opgevoed in het gereformeerde kerkrecht zit je dan niet stil. Uiteraard. Weliswaar zijn we hier slechts gastleden (onze moederkerk staat in Nunspeet) - maar aangemoedigd door bevriende ouderlingen van elders en een theologisch hoogleraar van Edinburgh gaat je mond wel eens open.

Dat begon ruim twee jaar geleden, toen onze predikant ds. MacVean (u hebt enkele malen een sermon van zijn hand kunnen lezen) met pensioen zou vertrekken. We vroegen hem: kunt u eigenlijk wel weg gaan, zo lang uw opvolging niet geregeld is? Zijn antwoord was helder: er komt gegarandeerd een nieuwe predikant, maar daar mag ik mij niet mee bemoeien... Wij vroegen: dus u laat uw kudde zo maar in de steek? Antwoord: daar wordt volledig in voorzien. Huwelijken, avondmaalsviering en begrafenissen gaan gewoon door. Zelfs predikatie vindt plaats...

Wij gingen verder: is onze kerkeraad niet te klein, te oud en te onmachtig om zonder u een beroepsprocedure met succes te leiden? (Men wordt hier voor het leven als ouderling benoemd; door sterfte, vertrek en ouderdomsgebreken verdampt een kerkeraad, wanneer die niet tijdig wordt aangevuld). Zijn antwoord: dat is volstrekt geen zaak voor de kerkeraad - dat doet de classis te Oban in samenwerking met de Headquarters. (Inderdaad wordt het kerkelijk hoofdbureau te Edinburgh met Hoofdkwartier aangeduid.)

En daar kwam een ingewikkelde, langdradige, hoogkerkelijke procedure op gang. Laat ons u mogen vertellen, hoe dat kan gaan. Ds. MacVean vroeg aan de classis ontslag wegens zijn leeftijd. De classis kondigde deze aanvraag twee maal af en gaf gelegenheid bezwaren in te brengen. Die bezwaren, indien al ingebracht, luiden: dat men de predikant nog graag een poosje had willen houden; erg eervol voor hem, nutteloos en zinloos voor alle partijen.

Na een volgende zitting (dus drie maanden verder?) gaf de classis met twee afkondigingen te kennen, dat emeritaat was verleend per een zekere datum. Op die datum kwam de afscheidsdienst, werd de vertrekkende namens de classis toegesproken en bleef een verweesde gemeente achter. Met de beste wensen.

De kerkeraad, daartoe ontboden, verzocht de classis om Dalmally en Loch Awe tot vacante plaats te verklaren. Bij de eerstvolgende classiszitting gebeurde dat ook. Nu verzocht de kerkeraad een beroepingscommissie te benoemen.

Na maandenlang beraad antwoordde de classis, dat er een groot tekort aan predikanten is en dat de kerken in ledenaantal en kerkbezoek zodanig teruggegaan zijn, dat de kosten van een aparte predikant voor het hulpbehoevende Dalmally-Loch Awe tegenover Edinburgh niet meer verantwoord kunnen worden. Daarom moest een herindeling van het gebied plaats vinden en koppeling van meerdere kerken. Inderdaad werd een aantal kerkleden bij Taynault gevoegd, de groepen langs de kust van Loch Awe kwamen (op papier) bij Dalmally terecht en de kerk van Tyndrum en omstreken zou aan de parochiekerk van Dalmally worden gekoppeld.

De kerk van Tyndrum en omstreken ging hier wel mee accoord. Maar onze kerkeraad, hoewel accoord met de grensverschuivingen, stemde vastbesloten tegen de koppeling met Tyndrum. Als grond voor deze

P. J. van Kampen / Zeist

reformzaken aangekondigd, terwijl er ook allerlei creatieve zaken te doen vallen, variërend van een „Michaëlsviering” tot oefening in bewegingsleer.

Dat alles geeft een indruk van de vele toepassingen die de opvattingen van Steiner hebben gekregen op zulke uiteenlopende terreinen van het leven. Daarbij zijn nog niet vermeld de alternatieve landbouwmethoden - compleet met „proefpolders” en al - en de opvattingen die men heeft over esthetica, schoonheid. Om de zaak dan voorlopig even af te ronden, moet er zeker ook aandacht komen voor Steiners Christus-beschouwing, die ongeveer zover van ons af staat als maar denkbaar is. Ook is het nodig zijn gedachten aangaande reïncarnatie en visies betreffende de levensfasen van de mens studie te maken. Blijkt Steiners invloed op vele terreinen, ook de literatuur van en over Steiner is kolossaal. Wie is bekwaam tot het vellen van een enigszins gedegen oordeel in deze? Wat mij betreft is dit slechts een eerste poging daartoe. Heel wat zaken dienen te worden beschreven, maar gelukkig is een christelijke normering in veel gevallen ook mogelijk, dunkt me, als je niet alle werk van Steiner en de zijnen hebt doorgeworfeld.

In de komende weken hoop ik daarom - liefst op een voor ieder begrijpelijke wijze - aspecten van het Antroposofische denken en doen te belichten. Tevoren echter aandacht voor Steiners levensloop. Daar nog aan voorafgaand zou ik willen schrijven over de Theosofie, een beweging die al in de vorige eeuw ontstaan is en waarmee zeker oppervlakkige overeenkomst be-

Antroposofie

Geruime tijd geleden ontving de redactie een schrijven van een Opbouw-lezer, die vroeg om een artikel, waarin aandacht werd geschonken aan de „Vrije Scholen”. Omdat hij constateerde dat de Vrije School-gedachte in opmars is, leek het hem toe, dat er melding van moest worden gemaakt.

We hadden sympathie en begrip voor die vraag, maar het heeft toch nog heel wat tijd geduurd voordat er nu effectief op wordt ingegaan. Is de Vrije School een verschijnsel, waarover tamelijk snel te informeren valt, anders is het bij de Antroposofische gedachtenwereld, de bakermat van die Vrije School-idee. Na enige gerichte studie van deze filosofie van Rudolf Steiner te hebben gemaakt, meen ik te mogen zeggen dat het een van de ingewikkeldste denksystemen is die ik (nu een klein beetje) ken.

In Zeist kom je mogelijk meer dan waar ook in ons land in aanraking met de Antroposofische ideeënwereld. Naast een antroposofische drukkerij en uitgeverij zijn er kindertehuizen, is er een tamelijk groot aantal artsen die Steiners opvattingen in praktijk willen brengen en kennen we een aantal vrije scholen (lagere school, pedagogische academie en hogeschool). Lezingen van de vereniging worden geregeld in

weigering werd de afstand (30 km) opgegeven; maar die Oostelijke kerk-groep ligt achter een bergkam en zulk een natuurlijke grens vormt een psychologisch onoverkomelijk beletsel.

De classis, altijd hoffelijk zoals de sterkste past, oordeelde de bezwaren onvoldoende gegrond en adviseerde onze kerkeraad bij de synode in beroep te gaan. Dat woord „beroep” moet hier in zijn meest wereldse zin worden opgevat: van hoog tot hoger. Welnu, dat gebeurde te gelegener tijd: voor het kerkelijk hoogste hof (High Court) werd met hulp van een gehuurde advocaat (!) aangetoond, dat het beoogde rayon veel te uitgestrekt voor één predikant zou zijn. De synode, uitspraak doende in hoogste ressort, waartegen geen beroep mogelijk is, besliste dat de kerkeraad gelijk had (...) en dat derhalve de koppeling met Tyndrum wél zou doorgaan, maar dat het Hoofdkwartier Tyndrum en omstreken van een hulpprediker zou voorzien. Die hulpprediker, onder verantwoordelijkheid van Dalmally werkende, werd door onze kerkeraad niet al te serieus genomen; want na elk half jaar kan die teruggeroepen worden en men stelt geen vertrouwen in een instantie, die met de ene hand terugneemt wat ze met de andere geeft.

—o—

Niettemin werd thans door de classis een beroepingscommissie benoemd; zonder medewerking van de ouderlingen, die bij gebrek aan betere machtsmiddelen in staking gingen. Enkele leden van de Womens Guild namen de taak op zich. Er werd ijverig geadverteerd (!), geschreven, getelefoneerd, gereisd en geluisterd. Twee predikanten meldden zich aan, die de schoonheid van de Hooglanden liever hadden dan de beter betalende steden. Een keus werd gemaakt, de gekozene was bereid een proefpreek te houden (die veel beter was dan we durfden hopen) en de gemeentelieden maakten geen gebruik van de geboden gelegenheid om bezwaren in te brengen. Daarop besloot de classis, buiten de kerkeraad om, de gekozene te benoemen en te bevestigen.

Die bevestiging in het ambt van dienaar des Woords - van de nog ongehuwde 28-jarige ds. Wm Hogg, twee jaren als hulpprediker achter de rug - vond onlangs plaats. In een met veel bloemen versierd kerkgebouw, gevuld met eigen leden en leden van naburige plaatsen, zes predikanten en enkele andere classisleden, alles onder leiding van de classisvoorzitter. Want denk niet dat hier het ambt van classispraeses eindigt wanneer de vergadering uiteen gaat; die voorzitter duikt altijd én overall weer op, als een duveltje uit een doosje.

De nieuwe predikant legde tal van beloften af, die hem in een formulier werden voorgelegd. Daaronder: de erkenning van de Drie-enige God, van zijn Woord, van de geloofsleer der kerk (althans in de fundamentele punten - maar met vrijlating in ondergeschikte punten, ter beoordeling van de kerk) en in één adem werd gehoorzaamheid en medewerking aan de kerkelijke organistie beloofd (!) Niet aan de kerkeraad; die kwam niet in het stuk voor ...

—o—

Wij geven u deze tekening zonder enig genoegen door. Alleen om te laten zien, waar we terecht komen wanneer een kerkelijke gezagspiramide gaat heersen op de plaats, waar Christus door zijn ambtsdragers had willen regeren. De discussie over het kerkelijk gezag is in Nederland nog mogelijk en nuttig; laat het zo blijven.

Die classis hier - dat moet u bepaald weten - bestaat overigens uit fijne broeders en vrienden. We zeiden na een vergadering eens gekscherend: jullie doet me denken aan wat Julius Caesar van de Romeinse senaat zei: allemaal even goede mensen, maar als vergadering een kwaad beest! Ze hebben hartelijk gelachen, want we citeerden Shakespeare en dat kan hier nooit kwaad bloed zetten.

(wordt vervolgd)

staat. Juist omdat Steiner een tijdlang een leidinggevende positie in die kring heeft ingenomen, lijkt me deze „uitweiding” gewettigd.

Na het verhaal over mevr. Blavatsky en de Theosofie dus de levensloop van Steiner. Vervolgens een artikel over de Christologie van Steiner. Daarna aandacht voor de antroposofische bijdragen aan verschillende levensterreinen. Als afronding een poging tot beoordeling. Het geheel zal zo'n 7 à 8 keer in beslag nemen, denk ik (vrees ik). Naar ik hoop, kan u als lezer daarvoor begrip, en zelfs interesse, opbrengen. Hoe dan ook, van de Antroposofie zullen we de komende tijd zeker (blijven) horen.

Als handreiking naar hen die zich in deze zaken meer willen verdiepen, zal ik zoveel mogelijk in elk artikel een bepaald boek over het betreffende onderwerp introduceren, en al doende ook recenseren. Dat werkt, denk ik, het meest effectief.

Tenslotte een vraag: als er lezers zijn, die meer informatie kunnen aandragen over met name de landbouwmethode, de medische opvattingen of de esthetische visies van Antroposofen, dan houd ik me daarvoor zeer aanbevolen. (Voor de eerste artikelen meende ik voldoende documentatie te hebben, maar ook hier is uw bijdrage welkom.) Tenslotte, ik pretendeer niet in onze kring dé deskundige in dezen te zijn: wél ben ik, bij mijn weten, de eerste die een poging onderneemt hierover iets in „Opbouw” te schrijven.

(adres: Brugakker 36-22,
3704 LP Zeist)

door P. C. van Wijk - Zaltbommel

Homofiel zijn, wat doe je er mee?

Deze keer wil ik gedeelten overnemen uit een artikel 'Homoseksualiteit in de „praktijk”' uit het blad Dia van mei 1981. Dit blad dat hoofdzakelijk in christelijk gereformeerde kringen gelezen wordt gaf in mei een themanummer over homofilie, waarin bijdragen voorkomen van een vader van een homofiel meisje, van twee predikanten en een arts, terwijl het eerste artikel geschreven werd door Egbert Boertien die zelf homofiel is. Uit dit artikel van Egbert neem ik zonder commentaar gedeelten over. De inhoud spreekt voor zichzelf en is de moeite van het overwegen waard.

Op een gegeven moment, dat voor ieder anders ligt, kom je er achter dat je homoseksueel bent. Die ontdekking doe je overigens meestal geleidelijk. Toch komt het „anders zijn” vaak als een schok. Vooral het feit, dat je vanaf dat moment bewust anders door het leven zult gaan. Daaraan gekoppeld de twijfel of je er wel voor uit moet komen. Tegenover je directe omgeving is het, als je ver van thuis op kamers woont, op zichzelf niet zo

moeilijk. Aanvaarden je vrienden je niet zoals je bent, dan weet je wat je aan ze hebt. Maar juist tegenover je familie is het vaak een teer punt.

Zullen ze je de deur wijzen, je gevoels veroordelen, je aanraden toch maar te trouwen, „dan gaat het wel over”? En dan het belangrijkste punt in deze: wanneer en hoe zal ik ze het vertellen? Geen enkel tijdstip lijkt het meest geschikt. Gelukkig maken veel mensen zich onbewust veel te druk, maar de gevallen waarin ouders hun kind liever een ongeneeslijke ziekte hadden toegedacht schijnen ook nog wel eens voor te komen.

Als het hoge woord er tegenover je ouders uit is, komt er ook een moment, waarop de kerkeraad erachter komt.

In mijn geval niets geheimzinnigs overigens, ik had al eens een artikelje geschreven en was in een NCRV-programma verschenen. Elke kerkelijke gemeente is dan natuurlijk anders in zijn opvang. Ik heb die in de mijne als positief ervaren, omdat er op geen enkele manier getracht werd mijn geaardheid in twijfel te trekken. Wel vond men, dat de situatie moeilijker zou komen te liggen als ik een relatie zou aangaan.

Natuurlijk kwam daarbij de theologische visie om de hoek kijken. Ik sta echter op het standpunt, dat dat een zaak is van persoonlijk geloofsleven, waar de kerk slechts een funktie heeft bij het bestrijden van eventuele uitwassen. Gelukkig zijn er in onze kerken ook wel predikanten, die het wat dit betreft met mij eens zijn. Dat geeft in elk geval hoop voor de toekomst. Ik herhaal dan de al eerder gestelde vraag, nu toegespitst op mijn situatie: Hoe mag en kan ik in de Christelijke Gereformeerde Kerken

funktioneren als belijdend lid en als homoseksueel, zonder dat ik meer van mijn privéleven hoeft prijs te geven dan het heteroseksuele gemeentelid? Het is een zeer gelukkige zaak, dat DIA zijn kolommen opengesteld heeft voor deze problematiek. Hiermee wordt in ieder geval een doorbreken van het ideaal bereikt. Soms wordt mij in dit verband gevraagd, waarom ik eigenlijk zo voor mijn geaardheid uitkom, meestal met een ondertoon van „je stelt je op deze manier zo kwetsbaar op”. Mijn enige doel is echter de doorbreking van het stilzwijgen, vooral in kerkelijke kring. Tevens hoop ik ermee te bereiken, dat men nu eens gaat inzien, dat niet elke homoseksueel past in het stereotiepe patroon, dat „men” heeft van onze geaardheid.

Er zullen best vragen komen over dit artikel en ik zal die ook zeker beantwoorden. Ik zou hierbij tevens de oproep willen doen aan allen die dit lezen en die moeilijkheden hebben met (hun eigen) homoseksualiteit om ook te reageren. Al lang leeft de gedachte een gespreksgroep op te zetten van Christelijke Gereformeerde homoseksuelen eventueel uit te breiden met gevoelsgenoten uit aanverwante richtingen van de gereformeerde gezindte. Op deze wijze hoop ik wat mensen bij elkaar te krijgen. Veel woorden zijn al over dit onderwerp geschreven buiten onze kerken. Soms gaan theologen graag op de rechterstoel zitten. Hierbij zouden ze echter de woorden van Prediker in gedachten moeten houden:

„En toen ik opnieuw mijn ogen de kost gaf, zag ik weer zo iets onder de zon: lucht, en nog eens lucht. Neem nu iemand, die alleen staat, die geen zoon heeft en geen broer, en zo

iemand ploetert maar voort, hij staart zich blind op rijkdom — zou die niet eens mogen bedenken: „Voor wie eens mogen bedenken: „Voor wie werk ik eigenlijk zo hard, en blijf ik mij het eten uit de mond sparen?” Is dit geen lucht, zou zo iemand niet iets beters kunnen doen?

Beter met zijn tweeën dan alleen, want in zo'n geval heb je tenminste iets aan je geploeter. Als er twee vallen, helpt die één de ander overeind, maar wat, als er iemand komt te vallen, die niemand heeft om hem weer op de been te helpen? En als zij met zijn tweeën gaan slapen, dan warmen zij zich aan elkaar, maar iemand alleen, hoe moet die het warm krijgen? En laten we zeggen, dat iemand één van de twee aanvalt, dan worden zij hem met zijn tweeën wel de baas, en een driestengssnoer gaat moeilijk stuk!”

(Prediker 4 : 7-12 in de vertaling „De mens heet mens”).

Gespreksgroep

Naar aanleiding van wat ik eerder schreef over 'homofiel zijn' kreeg ik nogal wat reacties van homofiele jongeren en ouderen. Het is de bedoeling een gespreksgroep te vormen voor homofiele jongelui, in samenwerking met jongeren uit de christelijke gereformeerde kerken. Het eerste gesprek zal plaatsvinden op zaterdag 14 november om 2 uur te Utrecht. Belangstellenden kunnen zich bij mij opgeven: Gasthuisstraat 33, Zaltbommel, telef. 04180-2245. Ze ontvangen dan het adres van samenkomen.

Haarlemmermeer O.Z. — Scriba: J. W. A. Geel, Verremer 57, 145 LV Rijsenhout, tel. 02977 - 2 27 03. Adres kerkeraad:

Ds. D. J. A. Brink, Aalsmeerderweg 461, 1437 EB Rozenburg (post Aalsmeer), tel. 02977 - 2 17 21.

Bevestiging en intrede Ds. W. Smouter — Op zondag 18 oktober j.l. ontving de gemeente van Dalfsen weer een eigen predikant in de persoon van Ds. W. Smouter, die vlak daarvoor als kandidaat uit Apeldoorn was gekomen. Daarmee had de vacature in Dalfsen drie jaar geduurd, nadat op 1 oktober 1978 aan Ds. D. K. Smit om gezondheidsredenen emeritaat moest worden verleend. Een verschil tussen toen en nu is, dat Ds. Smit tegelijkertijd predikant was van Zwolle en van Dalfsen, terwijl Ds. Smou-

ter alleen de gemeente van Dalfsen dient, zij het in een tweede week-taak.

's Morgens vond de bevestiging plaats door Ds. F. van Deursen uit Apeldoorn. Hij sprak over de tekst I Tim. 4 : 15 en 16, en hield de nieuwe predikant vooral voor de woorden van Paulus: leef daar in, of nog letterlijker vertaald: wees er in. Dat betekent, zo zei Ds. van Deursen: laat het Woord heel uw leven uitmaken, woon als het ware in het Woord. In de middagdienst deed Ds. Smouter intrede met Psalm 78 : 1-4. Hij wees er op, dat voor Asaf heel het onderwijst dat hij wil geven, samengevat kan worden als: vertellen over 'des Heren roemrijke daden, zijn kracht en de wonderen die Hij gewrocht heeft'. Dat is de heel eenvoudige, maar heel onmisbare taak van de prediking: vertellen van Gods daden. Daar alleen gaat het om, omdat het geloof leeft uit de feiten, en niet uit diepzinnige gedachten. Bijbel en prediking zijn onmisbaar voor het geloof, want een mens kan diepe gedachten zelf wel bedenken, maar de heilsfeiten moeten je gepredikt worden, aldus Ds. Smouter.

Ds. B. Geuchies 45 jaar predikant — In het Kerkblad van Overijssel etc. lezen we:

In een hopenlijk ook dan nog goede gezondheid hoopt Ds. B. Geuchies op 1 november a.s. te gedenken hoe hij op 1 november 1936 in Daarlerveen het ambt van dienaar des Woords aanvaardde. Hij is dan dus 45 jaar predikant. Elf jaar daarvan diende hij de kerk van Daarlerveen om in 1947 de pastorie van die veenstreek te verwisselen met die van de Veluwezoom. Hij werd toen predikant in Wapenveld. In deze gemeente bracht hij het Woord des Heeren tot juni 1975, toen hij met emeritaat ging. Hij vestigde zich in Heerde. En de gemeente van Heerde mocht nog tot voor enkele maanden van zijn diensten als consulent genieten. Een goede boer ken je aan de kwaliteit van zijn vee en aan het aantal stekels in zijn weiden. De zindelijkheid van een huisvrouw zie je in de grootsteen.

Om het werk van een dominee te weten, moet je in de gemeente gaan kijken. Vooral de kerk van Wapenveld is vrucht en beeld van het werk van Ds. Geuchies. Welnu, die gemeente van Wapenveld waar Ds. Geuchies een hele generatie mocht dienen, kan gezien worden. Als het volk, dat een predikant diende, den Heere vreest en in Zijn wegen wandelt, is dat het grote loon van de dienaar. Veel van de vrucht van zijn werk onttrekt zich aan de waarneming. Dat houdt de dienaar klein. Maar de Heere geeft ook vruchten te zien. Dat geeft moed en vreugde bij het werk.

Ds. Geuchies was, voor zover mij bekend, niet de man van vergaderingen, synodes enz. Hij was de man, die zijn akker verzorgde. Hij bleef bij zijn eerste taak. Die mocht hij 45 jaar na-komen. Om de wijze, waarop hij het deed, zij hij geëerd.

En om het feit, dat hij het zo lang doen mocht, zij gezegd, dat we ons verheugen. We gunnen hem graag de blijdschap met zijn vrouw te mogen terug zien op al die jaren.

Vakantie Bijbelschool - Zwolle — We ontvingen het volgende korte verslag: In een gezamenlijke activiteit van de

Chr. Geref. en de Ned. Geref. Kerk van Zwolle is in de herfstvakantie een Vakantie Bijbelschool gehouden. Het thema was „God is koning van ons allemaal”. Elke dag kwamen er ongeveer 120 kinderen. Het Evangelie werd hen duidelijk gemaakt met Bijbelverhalen over enkele koningen uit het Oude Testament, het leren van Bijbelteksten en het zingen van liedjes. Ze verwerkten dit door elke dag een bijbehorend werkje te maken. Alle medewerkers en belangstellenden kunnen terugzien op een gezegende week. Een week die ook voor de vele jongelui die hun bijdrage hebben geleverd, heel waardevol was.

Stichting voor verbreiding van het Evangelie onder Moslims in Nederland — Op zaterdag 14 november a.s. wordt in de Chr. Geref. Ichthuskerk, Groote Haag 52, Amersfoort, een conferentie belegd. Deze conferentie begint om 9.45 uur en eindigt omstreeks 15.30 uur.

Na een korte bijbelstudie zal 's morgens Ir. Hamd ul - Masih Hamra spreken over zijn ervaringen met Moslims in Berlijn.

's Middags zal mevr. ds. Valerie Hamra aan de hand van dia's een lezing houden over de positie van de vrouw in de Islam.

De beide toespraken, die in het Duits worden gehouden, zullen worden vertaald.

Wie aan deze bijeenkomst wil deelnemen, kan zich aanmelden bij het secretariaat van de Stichting, Joh. van Oldenbarneveltlaan 10, 3818 HB Amersfoort, tel. 033 - 1 19 49.

Er zal op de conferentie een stand zijn met zowel voorlichtingsmateriaal over de benadering van de Moslims in Nederland als evangelisatiemateriaal in het Turks en Arabisch.

Aan het bijwonen van deze conferentie zijn geen kosten verbonden. Wel wordt aan de deelnemers gevraagd een lunchpakket mee te nemen.

Routebeschrijving:

Per auto: Vanaf Utrecht 1e afslag Amersfoort nemen, de Utrechtseweg (waar u dan op rijdt) volgen en bij de grote rotonde rechtsaf. Dan rijdt u op de Stadsring. Bij de tweede verkeerslichten linksaf = Grote Haag.

Vanaf verkeersplein Hoevelaken (= vanuit richting Zwolle etc.) afslag Amersfoort nemen, richting Amersfoort, dan bij het 5e stoplicht rechtsaf, daarna 1e straat links = Grote Haag.

Met openbaar vervoer: vanaf station Amersfoort stadsbus lijn 6, 7, 8 of 10. Uitstappen op de Stadsring ter hoogte van de Hendrik van Viandenstraat. Dan steekt u de Stadsring over. U loopt dan op de Kleine Haag en gaat na ca. 50 meter linksaf = Grote Haag.

De Tweede „België-dag”

De heer Lichtert verzocht mij telefonisch al het mogelijke te doen om het werk van 'Filippus' binnen onze kerken onder de aandacht te brengen: De Evangelisatie-vereniging 'Filippus'

belegde zaterdag 26 september de tweede „België-dag” in het stedelijk auditorium te Eeklo (Belgische provincie Oost-Vlaanderen).

De evangelisatiearbeid van 'Filippus' staat onder verantwoordelijkheid van de Christelijk-Gereformeerde Kerk te Leerdam.

Wat is het doel van de België-dag? De bedoeling van de „België-dag” is: Gereformeerde Nederland, in de breedste zin des woords, te betrekken bij de evangelisatiearbeid in België.

De opening zou ongeveer 11.00 uur plaatsvinden, maar liep door diverse omstandigheden uit tot 11.20 uur. De leiding van de dag was in handen van ds. D. J. van Vuuren uit Leerdam, voorzitter van de Evangelische Vereniging 'Filippus'.

Na het zingen van psalm 150, verwelkomde ds. Van Vuuren de bezoekers, ongeveer een vijftig in getal.

De „België-dag” was gekoppeld aan een driedaagse evangelisatie-campagne, welke 's avonds gehouden werd in het Stedelijk Auditorium.

Als gevolg van de eerste evangelisatie-campagne, afgelopen zomer, waarvoor een jeugteam van zes jonge mensen, uit diverse gemeenten in Nederland, hun medewerking gegeven hebben, is de post inmiddels gegroeid met zeven mensen, hetgeen voor België een „reusachtige” toename is.

Ook de opkomst en belangstelling vanuit Nederland is erg bemoedigend voor de werkers ter plaatse: het gezin van evangelist De Feyter en de fam. A. C. van Vuuren. Er is echter nog weinig bekendheid van het werk in Nederland, vandaar het beleggen van de „België-dag”, om de achterban te informeren over het werk in België.

Ds. van Vuuren had voor zijn meditatie gekozen de tekst uit Johannes 15: „Zonder Mij kunt gij niets doen”. De evangelisatie in België, juist is te spreken van *zending*, want alhoewel de Vlamingen dezelfde taal spreken, is er een enorme kloof met Nederland, omdat als gevolg van de contra-reformatie, Vlaanderen opnieuw in de macht van de Roomse kerk bracht, met allerlei on- en bijgeloof; is *niet de liefhebberij* van enkele mensen, maar de taak van de HELE gemeente. Daarom is het in eerste instantie een zaak van het gebed: de voorbede van het „achterland” is van enorm belang.

Als de mensen voor de arbeid in België gaan bidden, zullen ze er ook steeds meer bij betrokken raken. Wij moeten echter beseffen, dat wij ingepand moeten zijn in de ware wijnstok: Jezus Christus, want zonder Hem kunnen wij niets doen. Na de samenzang: „Al de weg leidt mij mijn Heiland”, bracht een van de teamleden een solozang ten gehore, waarna het hele team zich liet horen.

Na de middagpauze werd de samenkomen geopend door br. De Feyter, evangelist ter plaatse, die iets vertelde vanuit de praktijk. Voor Nederlands begrippen soms ongelooflijk, van het bijgeloof, dat nog in België heerst. Ook wordt er veel „concurrentie” ondervonden van de niet-christelijke sekten, zoals de Jehova's getuigen, die ook in België erg actief zijn. Voor veel mensen is de Roomse kerk een kwestie van „commercie”, waardoor het erg moeilijk is om over het geloof te praten.

Daarna sprak evangelist en godsdienstleraar Otten, afkomstig uit de Chr. Geref. Kerk te Thesinge, over de praktijk van het colportagewerk:

het aanbieden van de Blijde Boodschap aan de deur, waarbij soms ook humoristische voorvallen bleken voor te komen. Zo was het met het jeugdteam voorgekomen, dat zij twee aan twee langs de deur trokken, met evangelisatielektuur en nadat een deur voor de aanbellende jongelui niet openging, zij bij de volgende deur aanbelden, toen de eerste deur alsnog openging en zij plotseling - alleen - voor vreemde mensen stonden.

Br. Otten legde vooral de nadruk op het belang van de christelijke opvoeding: de wereld heeft het vaak beter begrepen dan de kerk: wie de jeugd heeft, heeft de toekomst, daarom is het van het allergrootste belang, de kinderen reeds van vroeg af op te voeden en te vertellen van de Here Jezus, die ook hun zaligmaker wil zijn.

Vervolgens sprak br. Overbeeke uit Antwerpen, uitgever van het ook in Nederland bekende blad „De Kruisbanier”. Hij noemde zich de papieren evangelist. „De Kruisbanier” verleent enorme steun aan het evangelisatiewerk in Vlaanderen, door het ter beschikking stellen van speciale uitgaven van het blad.

De heer Overbeeke memoreerde o.a. het feit, dat de reformatie in de toenmalige Nederlanden, in het zuiden begonnen is, waarbij hij ook de beeldenstorm ter sprake bracht. Veel heeft Nederland aan het zuiden te danken, te denken valt bijv. aan de psalmberijming van Marnix van Sint Aldegonde, Utenhove en Petrus Dathen. Ook grote mannen van de Dordtse Synode, zoals Johannes Bogerman, was een Vlaming, terwijl de „Nederlandse geloofsbelijdenis”, oorspronkelijk de „Confessio Belgica”, het werk is van de Waalse predikant Guido de Brès.

Mevr. van Vuuren-Ippel, beter bekend als „tante Lien”, vertelde iets van het werk onder de kinderen, waarna de heer Lichtert, secretaris van de vereniging 'Filippus', een serie dia's liet zien over de opening van de post te Eeklo, nu alweer zo'n anderhalf jaar geleden.

Het was ook de heer Lichtert, die de samenkomst sloot met een toespraak over het onderwerp: „Gij zult Mijn getuigen zijn”, naar aanleiding van Handelingen 1 vers 8.

Wie is die „gij”, waar de Schrift over spreekt? Worden hiermee alleen de

ambtsdragers bedoeld, zoals wij het er dikwijls van gemaakt hebben? Nee, die opdracht geldt de *hële* gemeente. Voor ons gevoel vaak een onmogelijke opdracht. Wij moeten het echter niet in eigen kracht doen: aan de opdracht: „Gij zult Mijn getuigen zijn”, is ook een belofte verbonden: „... maar gij zult ontvangen, de kracht des Heiligen Geestes, die over u komen zal, en gij zult Mijn getuigen zijn, zo te Jeruzalem, als in geheel Judéa en Samaria, en tot het uiterste der aarde.

Na de samenkomst hadden wij nog een gesprek met de heer Lichtert over de toekomst van 'Filippus'. De Generale Synode van de Chr. Gereformeerde Kerken heeft een commissie benoemd, om het werk in België, dat momenteel van drie verschillende gemeenten uitgaat, te coördineren en zo mogelijk onder één dak te brengen. De heer Lichtert vertelde dat de medewerking vanuit de kerken erg minuscule is: iedereen wacht wat de volgende synode zal adviseren. Ondertussen moet toch het „salaris” betaald worden, hetgeen nu met inbegrip van onkostenvergoeding een bedrag van f 750,— per maand (!!!) bedraagt, terwijl ook andere kosten, zoals gas en elektra, telkens terugkomen. Daarom is het plan, om met een donateursactie te starten, dat mensen maandelijks een vast bedrag overmaken om het werk te ondersteunen. Het is steeds bidden en werken, waarbij het werk in alles afhankelijk is van de zegen des Heren.

De heer Lichtert gaf ook als zijn mening te erkennen, dat het werk moet uitgebreid worden door samenwerking binnen het geheel van de gereformeerde gezindte, waarbij hij vooral dacht aan de Ned. Geref. Kerken en de Geref. Bond, die de meeste contacten onderhouden met de Chr. Geref. Kerken.

De opkomst was deze keer niet zo groot als verleden jaar, hetgeen waarschijnlijk te wijten is aan het feit dat Eeklo verder in België ligt dan Essen, waar de „België-dag” verleden jaar gehouden is, terwijl ook de Chr. Geref. mannenbond, de ICCB en het Instituut voor Evangelisatie op dezelfde dag een samenkomst belegden. Het adres van de Vereniging in Nederland is: Kruisherenstraat 10 te Rotterdam, alwaar men ook het verzorgen van een informatie-avond over het werk in België kan aanvragen.

AAN ONZE ABONNEE'S

Binnenkort ontvangen de abonnee's van ons blad de acceptgirokaart voor de betaling van het abonnementsgeld over het jaar 1982.

Zij zullen daarbij ontdekken dat het abonnementsgeld niet is verhoogd. Voor het vierde achtereenvolgende jaar is het f 40,— per jaar.

Uiteraard gaan de kostenstijgingen ook ons blad niet ongemerkt voorbij. Toch zijn wij er in geslaagd ook voor 1982 het abonnementsgeld te handhaven op hetzelfde bedrag dat ook reeds in 1979 gold. Op deze wijze hopen wij voor ons deel een bijdrage te leveren aan de bredere verspreiding van ons blad. Van al onze abonnee's vragen wij, hun deel te leveren door over ons blad te spreken met anderen die geen abonnee zijn en, zo blijkt ons dikwijls, ons blad zelfs niet kennen. Het loont de moeite.

COGMA

is het samenwerkingsverband
van de Ned. Geref. Kerken

Secr. H. J. Bosch
Hekselbrink 83
7544 BV Enschede
Tel. 053-762272

en de
Chr. Geref. Kerken

Secr. T. Witvoet
Wolferlanden 25
7542 CZ Enschede
Tel. 053-760294

Contact Orgaan
Gereformeerde
Militairen en
Alleenstaanden

in MILITAIRE DIENST ?
bij de KOOPVAARDIJ ?
bij de V.N. in Libanon ?
bij de NATO in West Duitsland, België of Denemarken ?
op de ANTILLEN ?
"IN DE OLIE" in het Midden Oosten ?

COGMA legt contacten voor u

Er verblijven tientallen gezinnen en alleenstaanden van onze kerken overal ter wereld. Waarschijnlijk ook niet veraf van u of uw familieleden.

„We willen gaarne die tientallen gezinnen en alleenstaanden laten ervaren dat er in Nederland nog aan hen gedacht wordt.

Wilt U daarom namen en adressen doorgeven, zodat we met het a.s. Kerstfeest al deze mede-christenen een kerstattentie kunnen zenden? Laten we niemand vergeten, iedereen wordt verzocht na te gaan of er familie, vrienden of bekenden in het buitenland verblijven.

We rekenen op U aller medewerking ...

WAAR BENT U ... WAAR IS UW FAMILIE : : : LAAT DIT AAN
COGMA WETEN. NEEM CONTACT OP MET ONS ...

COGMA uw vriend in de vreemde !

Girono. 137 89 82 t.n.v. COGMA Enschede

REFORMATORISCHE BIJBELSCHOOL ZEIST

Met ingang van 1 november 1981 staat de aanmelding open voor de cursus '82-'83.

De Reformatische Bijbelschool
verzorgt een

— EENJARIGE VORMINGSKURSUS

bedoeld voor o.a. mensen met een middelbare beroepsopleiding (M.B.O.) of gelijkwaardige ervarings situatie.

(Aanvang augustus '82)

— DRIEJARIGE (beroeps) OPLEIDING

tot christelijk werker (o.a. onderwijs, gemeente, zending, evangelisatie e.d.)

Informatie: Telefoon 03404-24166 of per brief Krakelingweg 10,
3707 HV Zeist.

„Herzij wij dan leven,
hetzij wij sterven,
wij zijn des Heren“ Rom. 14:8

De HEERE heeft op 1 november plotseling tot Zich genomen, na een korte periode waarin hij veel moest lijden. Zijn kind, mijn lieve man, onze zorgzame vader, grootvader en schoonzoon

Hij mocht 59 jaar worden.

GERRIT VISSER

Zwolle: C. Visser-van Elzelingen
Govert en Olga Visser-ter Wee
Gerard
Marije
Heerenveen: Louis en Ina Visser-Wemmenhove
Karin
Gerdine
Laurens
Nieuwegein: Leo en Truus Visser-van den Brink
Martin
Willy en Kees van den Brink-Visser
Utrecht: Ellen
Werkendam: W. van Elzelingen-Visser

8024 XM Zwolle, 1 november 1981
Grotiuslaan 31

De begrafenis heeft inmiddels plaats gehad op de begraafplaats „Kronenburg“ te Zwolle.

Redactieleden:

Ir. A. W. Biersteker;
Ds. H. de Jong;
H. Langerak;
Mr. dr. J. Meulink;
D. W. L. Milo;
Ds. E. R. Postma;
Drs. W. G. Rietkerk

Adres van de Redactie:

Ds. K. Muller,
Riouwstraat 59,
1521 SC Wormerveer
Tel. 075-282589

**Kerknieuws en berichten over
kerkelijke/christelijke activiteiten
ten te zenden naar:**

„Kerknieuws Opbouw“,
Brugakker 36 22,
3704 LP Zeist
Tel. 03404-50278

Advertenties en druk:

Drukkerij „Steenbergen“,
Nooitgedacht 3,
3701 AL Zeist
Tel. 03404-22452

Advertentieprijs:

40 ct per mm.
familieberichten
35 ct per mm.
Advertenties inzenden tot
dinsdagmorgen 10.00 uur.

Administratie-adres:

Kon. Wilhelminalaan 38,
3956 TD Leersum
Tel. 03434-4288

Abonnementen:

Het aanvragen of opzeggen
van abonnementen: uitsluitend
bij de administratie.
Abonnementen kunnen
ieder moment ingaan, doch
slechts per 31 december
eindigen. Opzeggen uiterlijk
tot 15 november.

Abonnementprijs:

f 40,— per jaar of f 21,—
per halfjaar.
Buitenland f 45,— p. jaar
of f 60,— per luchtpost.
Gironr. 404945 t.n.v.
Geref. Persver. Opbouw,
Dr. Schaepmanlaan 71,
2104 VC Heemstede.
Tel. 023-285825.

*U bent van harte welkom
op het*

Goud- en Zilversmidatelier

„DE VLINDER“

Hannah de Miranda,
Maartensgat 21,
3311 CK Dordrecht

**BIJBELKRINGEN,
VERENIGINGEN enz.
OPGELET!**

Er zijn nog exemplaren van
de 'Hulp bij Bijbelstudie'
over het boek Jeremia verkrijgbaar.

De prijs is **slechts f 10,—**.

Zie de bestelbon in dit nummer.

★ Verklaring van alle Bijbelboeken
door D. J. Christiaan, 17 delen,
2000 blz. Uniek aanbod f 26,75.
Franco na girostorting 1793613.
Bijbelcursus Oudewater P.B. 44.

TE HUUR

6 pers. nieuwe appartementen in
het gezellige Tirdorp Axams,
een ideaal oord voor

WINTER en ZOMERVAKANTIE'S

In het gebouw vele extra's zoals:
zwembad, sauna, stobe, was- en
droogmachine's.

Bij vroegtijdige reservering, meerdere
appartementen gelijktijdig te
reserveren.

Aantrekkelijke all-in-prijzen.

Voor informatie: 071-411115 en 01862-
2596.

Opbouw-uitgaven

Door het invullen en opsturen van nevenstaande
bestelbon kunt u een door „Opbouw“ uitgegeven
brochure 'Hulp bij Bijbelstudie' bestellen.

De prijs is exclusief portokosten!

Tegelijk met de toezending van de bestelde uitgave
ontvangt u een accept-girokaart met daarop het ver-
schuldigde bedrag vermeld.

De ingevulde bon kunt u in een open envelop zonder
postzegel sturen naar:

Administratie „Opbouw“,
Antwoordnummer 38, 3940 ZD Leersum

**E '82:
VOOR EEN
BIJBELS
GETUIGENIS
IN HET HELE LAND!**

Volgend jaar wordt door de organisaties, die aangesloten zijn bij
de Evangelische Alliantie met de plaatselijke gemeenten een
gezamenlijke evangelisatie-actie gehouden.

U kunt ook meedoen:

**laat iedereen het goede nieuws horen;
steun het Evangelisatiejaar 1982!**

- ☐ bestel de gespreks- en informatiekrant E'82 à f 0,30
(zeer geschikt voor gezin, kring en gemeente, etc.)
- ☐ word deelnemer van de Evangelische Alliantie
- ☐ word abonnee op „IDEA“, de informatiekrant van de EA
(f 15,— per jaar)
- ☐ ondersteun het streven van de EA

„SAMEN-GEROEPEN“

met een gift op giro 4136699 in Barneveld banknummer 36 63
27 518, Rabo-bank, Voorthuizen.

Naam:

Adres:

Postcode:

Woonplaats:

Bon sturen naar:

Evangelische Alliantie, postbus 1080, 3800 AN Amersfoort

Voor al uw
handels- en familiedrukwerk - boeken en folders
is uw adres

DRUKKERIJ „STEENBERGEN“
Nooitgedacht 3 — 3701 AL Zeist

**ADVERTENTIES MOETEN UITERLIJK DINSDAGMORGEN
OM 10 (TIEN) UUR TER DRUKKERIJ ZIJN !!!**

Gaarne ontvang ik:

..... ex. Ds. M. R. van den Berg, Jeremia (Hulp bij Bijbelstudie)
(plm. 194 pag.) à f 10,—.

Naam:

Adres:

Woonplaats (postcode)

Handtekening: